

Beslut

1 (1)

Datum för beslut
2017-08-14

Beslutsserie
GD-beslut

Nummer
Nr 38/2017
Dnr SBU2017/452

Beslutande Susanna Axelsson, generaldirektör
Föredragande Charlotte Hall, avdelningschef
Beredning Sofia Tranæus, avdelningschef, har bidragit till remissvaret.
Ärendet har även diskuterats med SBU:s ledningsgrupp

Remissvar avseende Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning (SOU 2017:10)

SBU har beretts möjlighet att ge synpunkter på förslagen i betänkandet från Oredlighetsutredningen.

Beslut

SBU lämnar remissvar enligt bilaga 1.

Bilaga 1: Remissvar avseende Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning (SOU 2017:10).

Stockholm den 14 augusti, 2017

Susanna Axelsson
Generaldirektör

Charlotte Hall
Avdelningschef

Remissvar

1 (3)

Datum
2017-08-14

Vår beteckning
SBU2017/452

Er beteckning
U2017/00732/F
SOU 2017:10

Utbildningsdepartementet

Remissvar avseende Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning (SOU 2017:10)

SBU har tagit del av betänkandet från Oredlighetsutredningen och har nedan sammanställt myndighetens kommentarer till betänkandet. Därtill har en person från SBU har medverkat som expert i utredningen, vilket har möjliggjort synpunkter och kommentarer löpande under arbetets gång.

Oredlighetsutredningen har utrett frågan om behovet av en ny hantering av ärenden som rör utredning av oredlighet i forskning och lämna förslag som säkerställer en tydlig och rättssäker hantering av misstänkt oredlighet.

Utredningen lämnar förslag till en ny självständig nämndmyndighet, Oredlighetsnämnden, och en lagfäst definition av oredlighet i forskning. Utredningen föreslår också vilka forskningsutförare som ska vara med i systemet och vilken forskning som ska kunna utredas, samt hur utredningarnas olika faser ska gå till. Slutligen lämnar utredningen förslag som rör rättssäkerhet för anmälare och anmälda, samt förslag om hur god forskningssed ska kunna upprätthållas.

SBU:s övergripande synpunkt är att utredningen på ett förtjänstfullt sätt beskrivit en komplex frågeställning som berör såväl universitet och högskolor som övriga samhället och att utredningen har flera konkreta förslag till förändringar inför framtiden. Frågeställningarna är noggsamt belysta ut flera perspektiv.

SBU:s är beroende av att forskningen är korrekt

SBU har som uppdrag att utvärdera det vetenskapliga stödet för nya eller etablerade insatser inom hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänst. Utvärderingarna lyfter fram medicinska, sociala, etiska och hälsoekonomiska perspektiv.

För att kunna genomföra uppdraget är SBU beroende av forskare som på ett korrekt och objektivt sätt förmår granska forskningen kritiskt och diskutera resultatens betydelse och tillämpning för vård och socialtjänst. Därtill är SBU helt beroende av att den forskning som ligger till grund för resultat och slutsatser som görs i de systematiska litteraturoversikterna bygger på ett sant och riktigt underlag. Skulle de resultat som presenteras i en vetenskaplig artikel vara oredliga på grund av fabrikation eller falsifiering så finns det en risk att SBU:s slutsatser blir felaktiga.

Oredlighet i medicinsk och social forskning medför risker för patienter och klienter

Det finns en uppenbar – och direkt – risk att fabricerade eller falsifierade uppgifter i enskilda vetenskapliga artiklar kan medföra en risk för patienter inom hälso- och sjukvården, respektive klienter inom socialtjänsten.

Förutom detta vill SBU lyfta fram risken att en oriktig vetenskaplig artikel medför felaktiga slutsatser från systematiska litteraturöversikter (se ovan), vilket i sin tur kan leda till rekommendationer inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Ett exempel är att SBU:s vetenskapliga underlag i flera fall ligger till grund för Socialstyrelsens nationella riktlinjer, som är ett stöd vid prioriteringar och ger vägledning om vilka behandlingar och metoder som olika verksamheter i vård och omsorg bör satsa resurser på. I förlängningen finns därför en risk för att enskilda personen inte får den behandling eller den insats som hon eller han bäst behöver.

Opublicerade resultat kan snedvrیدا tolkningen

Resultat med en stor effekt till förmån för en viss intervention är i allmänhet lättare att publicera än resultat som inte är signifikanta eller som talar emot interventionen. Svårigheten att publicera kan ta sig uttryck i att icke-positiva resultat aldrig blir publicerade eller att publiceringen tar längre tid. Medvetenheten om sådana publiceringsproblem kan även leda till en selektiv rapportering inom varje enskild studie på så sätt att man endast rapporterar de statistiskt signifikanta resultat som talar för interventionen och undviker att rapportera övriga resultat.

Det kan finnas ekonomiska intressen bakom denna typ av selektiv rapportering om de som utvärderar interventionen kan ha nytta av att den framstår som effektiv.

En underrapportering av negativa resultat, eller resultat som till exempel inte visar någon skillnad mellan en ny och en befintlig metod, riskerar att underskatta riskerna och överskatta effekterna.

Att forskare rapporterar såväl negativa som positiva resultat ser SBU som ett exempel på värdet av god sed inom forskningen. SBU ställer sig därför positiva till utredningens förslag att det i lag införs bestämmelser om att den enskilda forskaren ansvarar för att forskningen sker i enlighet med god forskningssed, samt om forskningsutförarens övergripande ansvaret för såväl forskningens genomförande och personalens information och kunskap avseende god forskningssed.

SBU stöder intentionen bakom utredningens förslag

I betänkandet föreslår utredaren flera konkreta förslag för att stärka god forskningssed och ta hand om avvikelser. Bland annat föreslås ett enhetligt nationellt system för hantering av oredlighet inom forskningen, en snäv och tydlig definition av oredlighet, utarbetning av riktlinjer för god forskningssed, ett lagfäst ansvar för att följa god

forskningssed, inrättande av en oredlighetsnämnd som hanterar ärenden om oredlighet i forskning (samt hur nämnden ska reglerar och arbeta). Dessutom föreslår utredaren att lärosätena ska ta fram årliga rapporter över avvikelser från god forskningssed och åtgärder för att hantera dessa samt hur samsyn hos statliga forskningsfinansiärer kan hanteras, särskilt avseende huruvida tilldelade medel ska dras tillbaka.

SBU har inte ytterligare kommentarer kring de enskilda förslagen. *Dock vill SBU uttala ett starkt stöd för det som vi uppfattar som utredarens intention – att genom konkreta förändringar i kombination med långsiktig påverkan på attityder – sträva mot ett forskningssamhälle utan oredlighet.*